

(<https://www.kieliverkosto.fi/fi>)

Kielten opintojaksot kestävän tulevaisuuden asialla

Tässä käytännönläheisessä artikkelissa käsittelemme kestävää kehitystä yhtenä mahdollisuutena lisätä korkeakoulutasoisen kielenopetuksen yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Valaisemme kahdella käytännön esimerkillä, miten kestävän kehityksen teemoja voidaan integroida vieraan kielen oppimiseen. Ensimmäinen esimerkki pohjautuu kansallisessa KiVAKO-hankkeessa tuotettuun saksan kielen verkko-opintojaksoon, joka on muokattu eurooppalaisen yliopistoallianssin tarjontaan sopivaksi. Toinen esimerkkimme on Saksaan suuntautuvan opintomatkan ympärille rakentuva saksankielisiä markkinoita ja kulttuuria käsittelevä Haaga-Helia ammattikorkeakoulun omassa tarjonnassa oleva opintojakso.

Julkaistu: 14. toukokuuta 2024 | Kirjoittaneet: Ria-Marika Heiska ja Maarit Ohinen-Salvén

Kestävä kehitys osana kieliopintoja

Ammattikorkeakoulujen (amk) kielenopetus on ollut amk-lainsäädäntöön pohjautuen aina vahvasti työelämälähtöistä (Ammattikorkeakoululaki 2014/932 §4, Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 2014/1129 §7). Muiden kouluasteiden tavoin myös amk-tasoinen kielenopetus on ollut viime vuosina kovien ristipaineiden kohteena. Erityisesti vientisektori tarvitsee edelleen kielitaitoista työvoimaa, mutta muiden vieraiden kielten kuin englannin ja ruotsin opiskelu on vähentynyt kaikilla kouluasteilla (Toivio, 2023;

Pyykkö, 2017). Siksi on tärkeää lisätä kielitarjonnan houkuttelevuutta opiskelijoiden keskuudessa nostamalla esiin kohderyhmää puhuttelevia, ajankohtaisia aiheita. Koska amk-kielenopetuksessa käsitellään jo lähtökohtaisesti monipuolisesti ja kattavasti yhteiskunnallisia kysymyksiä, on luontevaa sisällyttää kestävä kehitys osaksi kielenopetusta. Kestävään kehitykseen liittyvät teemat ovat oiva tapa monipuolistaa ja nykyaikaistaa kielenopetusta, koska ne ovat olennainen osa liike-elämää ja yhteiskuntaa sekä yritys- että kuluttajatasolla.

Kestävän kehityksen näkökulmat

Ympäristöministeriö määrittelee kestävän kehityksen seuraavasti:

”Kestävä kehitys on maailmanlaajuisesti, alueellisesti ja paikallisesti tapahtuvaa jatkuvaa ja ohjattua yhteiskunnallista muutosta, jonka päämääränä on turvata nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet.” (Ympäristöministeriö, n.d.) Määritelmään sisältyy ajatus siitä, että kestävä kehitys koskee yhtä lailla sekä globaaleja että paikallisia toimijoita eli vastuu kestävästä kehityksestä on kaikilla.

Lisäksi määritelmään sisältyy ajatus mahdollisuudesta ohjatusti vaikuttaa maapallolla vielä vuosikymmentenkin kuluttua vallitseviin elämisen mahdollisuuksiin. Edelleen kyse on asiasta, joka ei tule koskaan valmiiksi, vaan vaatii jatkuvia toimenpiteitä ja kehittämistä.

Kestävää kehitystä ajatellaan helposti kapeana vain elinympäristöön liittyvänä asiana, mutta sitä voidaan tarkastella useasta eri näkökulmasta, ja sen vaikutukset ulottuvat kaikille yhteiskunnan sektoreille.

Ekologisesta kestävydestä puhutaan silloin, kun viitataan luonnon kantokykyyn, jonka säilyttäminen on mahdollista vain ihmisen aiheuttamaa taloudellista ja aineellista kuormitusta sopeuttamalla. Näin voidaan turvata biologinen monimuotoisuus ja toimivat ekosysteemit. Tämä vaatii globaalia, jaettavaa näkemystä ja yhteistyötä. Proaktiivinen asenne ympäristön tilaa heikentävän toiminnan suhteen, riskien synty lähteiden tunnistaminen sekä ympäristöhaitoista aiheutuneiden kustannusten osoittaminen niiden aiheuttajan maksettaviksi ovat välttämättömiä toimia ekologisen kestävyden näkökulmasta. (Ympäristöministeriö, n.d.)

Toimiva hyvinvointiyhteiskunta voi rakentua vain taloudellisesti kestävän toiminnan varaan. Sen peruseriaatteita ovat velkaantumisen välttäminen ja pyrkimys säilyttää olemassa olevat varannot.

Taloudellinen kestävyys on yhteiskunnallista pääomaa, jonka avulla on mahdollista turvata muun muassa riittävän korkeatasoiset sosiaali- ja terveysalan palvelut, jolloin taloudellinen kestävyys luo edellytykset myös sosiaaliselle kestävyydelle. (Ympäristöministeriö, n.d.)

Riittävän hyvällä sosiaalisella kestävyydellä kykenemme yhteiskuntana reagoimaan myös yhtäkkiisiin kriiseihin, joista viimeisimpinä voidaan mainita ilmastonmuutos, Covid19 ja sota Ukrainassa. Sosiaalista kestävyyttä haastavat sekä valtiollisella että globaalilla tasolla hallitsematon väestönkasvu, köyhyydestä johtuva ruoan- ja terveydenhuollon saatavuus sekä niin koulutuksellinen kuin sukupuoleen perustuva epätasa-arvo. Nämä hyvinvoinnin edellytykset pitäisi kyetä turvaamaan nyt ja tulevaisuudessa. (Ympäristöministeriö, n.d.)

Kulttuurisella kestävyydellä on useita erilaisia määritelmiä kontekstista riippuen. Yksi tapa määritellä se on liittää siihen muun muassa kansainvälisyyttä, monikulttuurisuutta sekä tapakulttuuria käsitteleviä teemoja. Kulttuurisella kestävyydellä pyritään kielelliseen ja kulttuuriseen monimuotoisuuteen, sen arvostamiseen ja sitä kautta kaikkien oikeuksien kunnioittamiseen. (Opetushallitus, n.d.)

Kaikki edellä mainitut kestävän kehityksen näkökulmat sopivat erinomaisesti käsiteltäviksi myös korkeakoulujen kielenopetuksessa kaikilla kielitaitotasolla. Haaga-Helia ammattikorkeakoulussa kyseisiä teemoja on sisällytetty muun muassa kahteen saksan kielen opintojaksoon. Ensimmäinen näistä on Haaga-Helia ammattikorkeakoulun omaan tarjontaan lukeutuva opintojakso, johon sisältyy Saksan-opintomatka. Toinen opintojakso on tuotettu eurooppalaisessa yliopistoallianssissa, jossa Haaga-Helia ammattikorkeakoulu toimii seitsemän muun partnerikorkeakoulun kanssa.

German-speaking Market and Culture Studies -opintojakso

Kestävän kehityksen haasteet ovat globaaleja, ja siksi niiden ratkaiseminen edellyttää paitsi vahvaa asiaosaamista myös hyvää kielitaitoa ja kulttuurienvälistä osaamista kansainvälisillä foorumeilla. Muun muassa näitä taitoja Haaga-Helia ammattikorkeakoulun tradenomiopiskelijat pääsevät harjoittelemaan ja syventämään German-speaking Market and Culture Studies -opintojaksolla. Opintojakso on osa Haaga-Helia ammattikorkeakoulun täydentäviä

asiantuntijaosaamisia ja kohdennettu erityisesti Asiantuntijapalvelut ja kielet -suuntautumisen valinneille opiskelijoille. Liiketalouden ja digitaalisen toimintaympäristöosaamisen lisäksi tässä suuntautumisessa painottuvat monikielinen ja kulttuurienvälinen vuorovaikutusosaaminen.

Opintojakso sisältää viikon mittaisen Münchenin-opintomatkan. Koska opiskelijat majoittuvat pareittain paikallisissa isäntäperheissä, he pääsevät käyttämään saksan kieltä intensiivisesti luonnollisissa kielenkäyttötilanteissa äidinkielisten puhujien kanssa. Myös kohdekulttuuriin tutustuminen käy vaivattomasti. Jo ensimmäisten päivien aikana monelle konkretisoituu muun muassa suomalaisen ja saksalaisen keskustelukulttuurin erilaisuus sekä erilainen ateriaritys.

Viimeksi syksyllä 2023 toteutettuun opintomatkaan sisältyi muun muassa partnerikouluvierailu Hochschule Müncheniin sekä kaksi yritysvierailua. Ensimmäinen vierailukohde oli UPM Communication Papersin pääkonttori ja aikakauslehtipapereiden tuotantoon erikoistunut paperitehdas Augsburgissa. Opiskelijat tutustuivat vierailulla UPM:n Biofore-strategiaan, joka ohjaa paperintuotannon 2030-vastuullisuustavoitteita ja tukee YK:n kestävän kehityksen (Sustainable Development Goals, SDG) tavoitteiden saavuttamista.

Kuva 1. Yritysvierailulla UPM Augsburgin paperitehtaalla (Lähde: Ria-Marika Heiskan kuva-albumi)

Pääosin englanninkielisen pääkonttori- ja tehdasvierailun jälkeen opiskelijat ymmärsivät, miten tarkasti ja yksityiskohtaisesti Saksassa on tapana esitellä yhtiötä ja niiden toimintaa. Opintomatkan jälkeen palautetuissa portfolioissa moni opiskelija kertoi oppineensa saksan kielen lisäksi paljon uutta myös modernista paperintuotannosta ja laajentaneensa myös englannin kielen sanavarastoaan kestävään kehitykseen ja vastuullisuuteen liittyen. Edellisten lisäksi portfolioissa nousivat esille myös vuorovaikutukseen liittyvät kulttuurierot. Suomalaiset ovat tottuneet kuuntelemaan hiljaa puhujaa keskeyttämättä, kun taas saksalaiset odottavat aktiivista kuuntelua.

Tämä tarkoittaa muun muassa sitä, että Saksassa kuulijoiden odotetaan esittävän useita esityksen sisällön kannalta relevantteja kysymyksiä ja jatkavan vuoropuhelua aiheesta puhujan kanssa. Näin kuulijat osoittavat kiinnostustaan sekä puhujaa että käsiteltävää aihetta kohtaan. Vaikka monet suomalaiset tietävät tämän, oman toiminnan mukauttaminen kohdekulttuuriin on silti yllättävän haastavaa mutta opittavissa oleva asia. Luonteva kanssakäyminen edellyttää usein oleskelua ja käytännön harjoittelua kyseisellä kieli- ja kulttuurialueella.

Kestävän kehityksen osa-alueet olivat esillä myös toisella yritysvierailulla Dr. Mach GmbH & Co. KG:llä Grafingissa. Yritys lukeutuu maailman johtaviin leikkaus- ja toimenpidevalaisimien valmistajiin ja vie tällä hetkellä valaisimia yli 80 maahan, myös Suomeen. Ekologista kestävyyttä vauhdittaakseen yritys on muun muassa korvannut styrox-pakkauspehmusteen käytön toimituksissaan kierrätettävällä paperipohjaisella ekopakkaustäytteellä.

Sekä opiskelijoille että kielten opettajalle Saksan-opintomatka tarjoaa siis erinomaisen mahdollisuuden kehittää sekä omaa kielitaitoaan että kulttuurienvälistä kompetenssiaan: minätaitoja, kohdekulttuurin tuntemusta, ongelmanratkaisutaitoja, avoimuutta sekä kulttuurierojen ja monitulkintaisuuden sietämistä. Uteliaisuus, ennakkoluulottomuus, suvaitsevaisuus, toisten huomioiminen, joustavuus, itsevarmuus, sitkeys, verkostoitumiskyky, sopeutuminen, erilaisuuden kunnioittaminen ja yhteisen ymmärryksen etsiminen ovat ihmissuhdetaitoja, joissa opiskelijat voivat kehittyä huimasti myös lyhyiden vaihtojen aikana.

German Intermediate 2 -opintopakso

Haaga-Helia ammattikorkeakoulu on mukana eurooppalaisessa yliopistoallianssissa, jonka ensimmäisessä vaiheessa (11/2019–10/2023) kehitettiin virtuaalinen kieliohjelma Ulysseus Eurooppa -yliopiston (<http://www.ulyseus.eu>) tarjontaan. Koska Ulysseus-yliopiston missiona on edistää YK:n kestävän kehityksen tavoitteita, oli varsin luonnollista sisällyttää kestävän kehityksen teemoja tämän kieliohjelman German Intermediate 2 -opintopaksolle. Opintopakso sijoittuu eurooppalaisen viitekehityksen taitotasosteikolla taitotasolle B2 (Common European Framework of Reference for Languages, 2020), ja se toteutetaan Ulysseus Eurooppa -yliopiston Moodle-oppimisalustalla.

Syksyllä 2023 ensimmäistä kertaa toteutettu German Intermediate 2 -opintopakso (5 op) koostuu neljästä teemasta: työnhausta, omaan toimialaan tutustumisesta (vaihtoehtoina liiketalous tai matkailu- ja ravintola-ala), asiakaskohtaamisista ja vihreästä siirtymästä.

Vihreä siirtymä -teeman ensimmäisellä välilehdellä opiskelijat ottavat aluksi haltuun **Euroopan vihreän siirtymän kehityksen ohjelmaan (The European Green Deal)** liittyvää ydinsanastoa saksaksi. Orientoivan sanastotehtävän jälkeen he tutustuvat Euroopan komission verkkosivuilla kyseiseen ohjelmaan ja EU:n toimiin esimerkiksi ilmastoon, ympäristöön ja valtameriin, energiaan, maatalouteen, liikenteeseen ja teollisuuteen liittyen (Europäische Kommission, n.d.). Lukemansa perusteella opiskelijat ratkaisevat oikein-väärin-väittämiä.

Teeman ensimmäinen välilehti jatkuu **vihreän talouden (The Green Economy)** ja **kestävän matkailun (The Sustainable Travel)** -aiheilla, joita opiskelijat harjoittelevat tekemällä kuullun- ja luetunymmärtämis- sekä aukkosanastotehtäviä. Oman lentomatkailunsa hiilijalanjäljen he voivat tarkistaa CO2-laskurin avulla. Kestävään matkailuun liittyvät harjoitukset on tuotettu osana Opetus- ja kulttuuriministeriön rahoittamaa **KiVAKO-hanketta** (<http://www.kivanet.fi>) (Kielivarannon vahvistaminen korkeakouluissa), jossa kehitettiin korkeakoulujen vieraiden kielten opintopolkutarjontaa valtakunnallisena ja alueellisena yhteistyönä 2018–2021 (KiVANET-verkosto n.d.).

Vihreä siirtymä -teema jatkuu toisella välilehdellä, joka käsittelee **kiertotaloutta ja regeneratiivista ajattelua**. Myös tämän välilehden alussa on orientoiva sanastoharjoitus; opiskelijat katsovat aiheeseen liittyvän videon ja poimivat siitä keskeisimmät kiertotalouteen liittyvät sanat. Aiheen käsittely jatkuu interaktiivisella KiVAKO-hankkeessa tuotetulla H5P-videosisällöllä, johon on upotettu lyhyitä vaihtelevia tehtäviä. Teema päättyy kokoavaan testaa taitosi -aukkotehtävään, jossa opiskelijat voivat kartoittaa omaa sanastollista osaamistaan itsearviointina.

Lopuksi

Yhteenvedon voidaan todeta, että myös kielten opintopaksoilla on keskeinen rooli kestävää tulevaisuutta rakennettaessa. Opiskelijat oppivat niillä kommunikoimaan kestävän kehityksen asiasisällöistä myös vierailta kielillä. Se on ensiarvoisen tärkeää, koska esimerkiksi biologisen monimuotoisuuden ja toimivien ekosysteemien turvaaminen on mahdollista vain globaalin yhteistyön turvin.

Pelkkä kielitaito ei kuitenkaan riitä. Toimiva ja menestyksenkäs kansainvälinen yhteistyö edellyttää lisäksi, että yhteistyötä tekevät ovat avoinna erilaisille todellisuuksille ja että heillä on riittävästi monikulttuurisuusosaamista. Globaalikasvatuksen tavoitteena onkin lisätä opiskelijoiden ymmärrystä kompleksisista riippuvuussuhteista ja luoda edellytyksiä avoimelle ja ymmärtävälle vuorovaikutukselle myös oman kotimaan ulkopuolella. (Opetushallitus, n.d.) Myös kannustaminen aktiiviseen maailmankansalaisuuteen ja omiin vaikutusmahdollisuuksiin (Opetushallitus, n.d.) on eittämättä osa modernia kielenopetusta. Kielten opintojaksojen voidaan näin katsoa edistävän myös kulttuurista kestävyttä. Tulevaisuus on kestävämpi, jos opiskelijat tulevana yritysten työntekijöinä tai yrittäjinä kykenevät määrätietoisesti kehittämään ja luomaan kestävää ja vastuullista liiketoimintaa ja siten turvaamaan nykyisille ja tuleville sukupolville hyvät elämisen mahdollisuudet niin Suomessa, Euroopassa kuin maailmanlaajuisesti.

Ria-Marika Heiska (FM) työskentelee lehtorina ja Maarit Ohinen-Salvén (FL) yliopettajana Haaga-Helia ammattikorkeakoulussa.

Lähteet

Ammattikorkeakoululaki 2014/932. Annettu Helsingissä 14.11.2014. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140932#L3P10> (<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140932#L3P10>)

Common European Framework of Reference for Languages (2020). <https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages/table-1-cefr-3.3-common-reference-levels-global-scale> (<https://www.coe.int/en/web/common-european-framework-reference-languages/table-1-cefr-3.3-common-reference-levels-global-scale>)

Europäische Kommission (n.d.). Der europäische Grüne Deal – Erster klimaneutraler Kontinent werden. Luettu 11.4.2024. https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_de (https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/priorities-2019-2024/european-green-deal_de)

KiVANET-verkosto (n.d.) <https://sites.uwasa.fi/kivanet/> (<https://sites.uwasa.fi/kivanet/>)

Opetushallitus (n.d.). Kestävän kehityksen keskeiset käsitteet. <https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/kestavan-kehityksen-keskeiset-kasitteet> (<https://www.oph.fi/fi/opettajat-ja-kasvattajat/kestavan-kehityksen-keskeiset-kasitteet>)

Pyykkö, R. (2017). Monikielisyys vahvuudeksi. Selvitys Suomen kielivarannon tilasta ja tasosta. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:51. Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160374/okm51.pdf> (<https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160374/okm51.pdf>)

Toivio, T. (2023). Kun suomalainen pysyi vain hiljaa, saksalainen veti johtopäätöksen – Suomalaisten kielitaito ja myyntiosaaminen Saksan markkinoilla romahtanut. Kauppalehti. <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/kun-suomalainen-pysyi-vain-hiljaa-saksalainen-veti-johtopaatoksen-suomalaisten-kielitaito-ja-myyntiosaaminen-saksan-markkinoilla-romahtanut/96b11387-736d-41f3-a01f-a320c1cc9b37> (<https://www.kauppalehti.fi/uutiset/kun-suomalainen-pysyi-vain-hiljaa-saksalainen-veti-johtopaatoksen-suomalaisten-kielitaito-ja-myyntiosaaminen-saksan-markkinoilla-romahtanut/96b11387-736d-41f3-a01f-a320c1cc9b37>)

Ulysseus European University (2024). <https://ulysseus.eu> (<https://ulysseus.eu>)

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 2014/1129. Annettu Helsingissä 18.12.2014.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141129> (<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141129>)

Ympäristöministeriö (n.d.). Mitä on kestävä kehitys? Luettu 3.4.2024. <https://ym.fi/mita-on-kestava-kehitys> (<https://ym.fi/mita-on-kestava-kehitys>)

Artikkeliin viittaaminen

Heiska, R.-M. & Ohinen-Salván, M. (2024). Kielten opintojaksot kestävän tulevaisuuden asialla. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 15(3). Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta->

toukokuu-2024/kielten-opintojaksot-kestavan-tulevaisuuden-asialla
(<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-toukokuu-2024/kielten-opintojaksot-kestavan-tulevaisuuden-asialla>)